

ΝΟΥΜΑΚ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 24 του Δεκέβριου 1906

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 227

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

- ΨΥΧΑΡΗΣ. Η άρρωστη δούλα. — Αφιέρωμα και γράμμα.
- Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ. Το γλωσσικό μας ζήτημα στη Γερμανία.
- ΑΡΤΩ ΠΡΟΓΓΑ. Γράμμα Χριστουγεννιάτικο (δήγμα Φρανσά Κοπέ).
- ΗΛΙΑΣ ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ. Ο Ίσκιος του Πεθαμένου (τέλος).
- Ν. ΒΕΗΣ. Νέα γράμματα και τραγούδια του Σολωμού.
- Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ. Γλωσσολογικά.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Γ. Περγαλιτής, Μ. Φιλήτας, Μήτσος Καλαμάς.
- Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Ηρώματα. (Ο άγωνας της «Δικαιοσύνης» — Στους άναγνώστες μας — Η μισητή της «Ακρόπολης» — Το βιβλίο του Σταύρου Μάνια που δὲ βλέπουμε . . .).
- Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑ

στο φίλο μου το γιατρό Γ. ΣΙΩΤΗ

Αγαπητέ μου φίλε και γιατρέ,

Μου φαίνεται πως άρτό μου το βιβλίο σου χρωστώ να σου ταξιερώσω. Είπουνε στο Παρίσι όταν τόγραφα, πως άλλο σκοπό δὲν είχα, παρά να δηγηθώ μια ιστορία που να είναι αληθινή. Δὲν ξέρω τί θα μου πουνε· θα πουνε πως είμαι νατουραλιστας, ρεαλιστας, ζολίστας, φλομπεριστας, ή γκονκουρίστας· μερικοί πάλε θα πουνε πως είμαι ιδεολόγος, ουβολιστής, κι ό τι βρουνε. Μή σε κόφτη έσένα και μη γυρέβης να τα συβιάσης. Τίποτα δὲν είμαι. Κ' έτσι θαρρώ πως πρέπει να είναι κανείς, σ' γράφει ρομάντζο, τίποτα — κι όλα μαζί. Δηλαδή, έ πρώτος του, ό μόνος του σκοπός να είναι ή αλήθεια, λοιπόν και να σου παρασταίνη την αλήθεια, όποια κι αν είναι — του δεινίου ή της ζωής, από το πραγματικό παρμένη, ώ μη, ξερή και κρύα, ή από τον κόσμο της φαντασίας, αλήθεια της ψυχής ή της καθμερνής μας της πείρας — και να σου την παρασταίνη όπως το θέλει κάθε αλήθεια, επειδή κάθε αλήθεια, και σ' άφτό συμφωνά με την τέχνη, έχει έκφραση δική της, που αδύνατο να της την αλλάξης. Κι άφού σου μίλησα για όνειρο, να μου δώσης την άδεια να σου αναφέρω και Τόνειρο του Γιαννίρη, το προτιμημένο μου, τί να σου κάμω; Στόνειρο του Γιαννίρη, τόφερνε ή α-

λήθεια του ρομάντζου εκείνου, εκείνης της ιδέας, να την ιδανικέψω, αν και ψυχολόγησα πρόσωπα γνωστά, ζωντανά, με τη χρονολογία του τό καθένα, μα σε άχρονολόγητη σειρά, έξω από τους καιρούς κι έξω από τους τόπους. Στην "Άρρωστη δούλα, τόφερνε ή αλήθεια να τοποθετήσω, να χρονολογήσω και να κριολογήσω. Μα πάντα μου πάσκισα να παραστήσω την αλήθεια, την ίδια, όσο κ' ίδια δὲ μοιάζει.

"Άλλη καλλιτεχνική αλήθεια είναι όμως που το ρομάντζο μεγάλους προλόγους δὲ θέλει, και τα πολλά που έχω να σου πω, πρέπει εδω να σου τα συντομέψω. Να μην τα μασούλε, βγήκx να κάμω ρομάντζο επιστημονικό. Ρομάντζα επιστημονικά δὲν έχει. Έχει δηλαδή ρομάντζα όπου ο ρομαντζιέρος πήγε και ξεσκάλισε βιβλία επιστημονικά, έπειτα όσα έμαθε, σου τα κουβαλῆ στο βιβλίο του και φαρδιά πλατιά σου τα καταστρώννει, ναπόρησης με τη σοφία του. Είναι αντίγραφή· επιστήμη δὲν είναι. Η επιστήμη, όπως κι αν τό γυρίσης, βάση της έχει κάποια πρωτοτυπία· έργεσαι και μᾶς λῆς πράγματα που μοναχός σου τα παρατήρησες, μᾶς βγάξεις στη μέση κανένα ντοκουμέντο καινούριο. Τότες ή δουλειά σου καθαρό επιστημονική. Βρέθηκα σε περισταση, σπαρχτική και ιδιαίτερη, όπου ίδια ή ζωή μου έβαλε στα χέρια, που να πῆς, τό καινούργιο τό ντοκουμέντο, καθώς λέγαμε. Το ντοκουμέντο έγινε βιβλίο. Παρατήρησα, παρακολούθησα μια δεινή άρρώστια και σου τη δηγομαι όπως την παρατήρησα κι όπως ξετυλιχτηκε στα μάτια μου. Έννοείται πως άλλη απαίτηση δὲν έχω. Μήτε γιατρός είμαι μήτε στη γιατρική επιστήμης. Μα κάθε άρρώστια είναι δράμα με δυο πρόσωπα, ο γιατρός από δω κι από κει ο άρρώστος. Τις άρρώστιας, ως τώρα, μᾶς τις περιγράφανε οι γιατροί· καλό, ίσως κι ωφέλιμο, να μᾶς τις περιγράφουνε κ' οι άρρώστοι μια φορά. Τον άρρώστο σπουδάσα· για τον άρρώστο σου, μιλω. Ίσως στο μεταξύ έγυχε να δείξω και σε τί σημείο βρίσκεται σήμερα ή γιατρική. Μαζί με την ψυχολογία του άρρώστου, βίβλια πως στο δήγημά μου ψυχολογείται κάποτες κι ο γιατρός.

Είναι όμως κι αναντίλεχτο πως με άπλο ντοκουμέντο ή τέχνη δὲν τα βγάξει πέρα, ρομάντζο δὲ γίνεται. Λοιπόν έβαλα και μια ύφή, ένα πλέξιμο. Έσύ ο γιατρός, σάν αγαπάς, προσέχεις μόνο στο ντοκουμέντο, που τό ξεχωρίζεις κάπως από τη σειρά του λόγου· ο γείτονάς σου πάλε, που γιατρός δὲν είναι, άξαφνα μπορεί περισσότερο να προσέξη στο δράμα που παίζεται, παρά στο ντοκουμέντο που ξεδιπλώνεται βλοέκx. Ντοκουμέντο και δράμα προσπάθησα να τα κάμω ένα. Μα έγω νομίζω πως σ' ένα τέτοιο βιβλίο, έχει και τό δράμα κάποια σημασία επιστημονική. Τί να σου τα ξεηώ, άφού είσαι και γιατρός και ψυχολόγος; Μια θερμοκρασία νόημα

δὲν έχει νόημα έχει, έξω από την άρρώστια την ίδια, ή ψυχική διάθεση του άρρώστου, τη στιγμή που θερμομετρήθηκε. Αδιάφορο δὲν είναι διόλου να ξερούμε αν ο άρρώστος έχει φίλους, δικούς, συγγενήδες, αν είναι παραιτημένος ή αν αγαπιέται από τον τάδε ή τον τάδε.

Την ήθική ατμοσφαιρα και γω πάσκισα, όπως όπως και μδλα τα δικαιώματα της φαντασίας που πλάθει, να περχύσω στο βιβλίο μου και μ' άφτή να τό λούσω. Θαρρώ πως ο κύριος σκοπός σ' ένα ρομάντζο είναι να ξετάσης κανένα αίστημα του ανθρώπου, κανένα ψυχόρηγο από κείνα που είναι πρωτογεννήτά μας, που είναι στοιχειώδεια, ή αγάπη, τό μίσος, ή ζούλια, ή φιλαργυρία ή ό τι θέλεις· έπειτα να τό φέρης κάπως τό αίστημα στην άκμή του, στάποκορύφωμά του, για να καταλάβης, ή λογική του ξετύλιξη ως που φτανει κ' έτσι να νοιώσης την ούσία του. Μαζί με τό αίστημα γυρέβεις να μελετήσης και κανένα ζήτημα σπουδαίο, από κείνα που είναι ή ζωή μας, του ανθρώπου ή ζωή κ' ή ζωή της κοινωνίας. Στόν Αντρέα του ρομάντζου μου ίσως δῆς κάποια τάση προγονική μας που δὲν παρατηρήθηκε ακόμη. Όσο για τό ζήτημα που μελετιέται στο βιβλίο μου, ανάγκη καμιά να σου πω τί σπουδαίο που είναι, άφού είναι τό ζήτημα της υγείας.

Έδω πρέπει να τα βλέπουμε κατάμκτα όλα και να μην ντρεπούμαστε. Ο άνθρωπος για ντροπή δὲν είναι· είναι για να προδέβη κ' έχουμε να προδέψουμε, πολύ πολύ, στην υγεία και σ' ό τι άρροφά την υγεία. Λένε πως μια γυναίκα, μια χωρική πέθανε, γιατί δὲ θέλησε να πῆ του γιατρού πως είχε άπόστημα στο στήθος, όχι να του δείξη τό μέρος. Ένας δυτικός επίσκοπος την παίνισε μάλιστα για την άρετή. Χωρική και πολιτείες στην πρόληψη δὲν ξεχωρίζουνται. Κάποιος φίλος μου, ενώ διώρθωνα πέρις κάτι άρροβητάρια για τό διαγωνισμό του Νουμά, καθότανε πλάγι μου και κοίταζε. Είδε τη φράση τό βυζι της μάνας. Σκανταλίστηκε. Με παρακάλεσε να τη σβήσω. Κι ως τόσο τί πιο άγιο στον κόσμο, τί πιο άγνό από τό βυζι της μάνας, από της γυναίκας τό βυζι; Θυμομαι πως κάπου διάβασα ένα βιβλιαράκι καμωμένο από γνωστό χειροδργο του Παρισίου. Έλεγε μέσα πως πρέπει να βαστά ή μάνα τό μωρό για να τό πλένη, πως πρέπει να καθήση για να τό βυζάξη. Έβαζε και τις εικόνες, τη μάνα με τό βυζι της. Το βιβλιαράκι γραμμένο για κοριτσάκια δώδεκα χρονώνε στα παρθναγωγεία! Σά γραφουνε τέτοια βιβλιαράκια κάμποσα για έλο μας τον ανθρώπινο τον οργανισμό — βιβλιαράκια που να τα διαβάζουνε και παιδιά και γέροι — τότες θα πούμε πως γλύτωσε ή άθροπότητα.

Τό ζήτημα της υγείας για ένα έθνος είναι ζήτημα ζωής. Δὲν πιστέβω να τό κατάλαβε ο δάσκα-

λος. Ἀφοῦ σοῦ κουβεντιάζω γιὰ μάννες καὶ μωρὰ, ἰδοὺ μιὰ φρασούλα πού τὴν ξεσήκωσα στὸ Γαλλοελληνικὸ Λεξικὸ τοῦ κ. Ν. Κοντόπουλου, ἐκδ. δ', 1901, λ. s e i n : La mère tend le sein à son enfant, ἡ μήτηρ προσφέρει τὸν μαστὸν εἰς τὸ ἑαυτῆς τέκνον. Δὲν εἶναι οὔτε μετάφραση. Τὸ γαλλικὸ δὲ λέει m a m e l l e, μαστός, λέει s e i n, βυζί. Μὰ ὁ δάσκαλος τῆ ζωῆ δὲν τὴ βλέπει, δὲν τὴ μεταφράζει καὶ δὲν τὴ θέλει. Ἐσεῖς οἱ γιατροί, ἀρτὰ πρέπει νὰ μᾶς τὰ σιᾶξετε. Εἰστε καὶ παντοδύναμοι. Ὁ κόσμος ἔχει τὴν ἀνάγκη σας. Ὅτι ὄνομα κι ἂ δώσετε στὸ γιαιτρικὸ ἢ στὴν ἀρρώστια, ὁ ἀρρώστος τῆ γιαιτρείᾳ του γυρᾶει· μὲ τὴ γιαιτρείᾳ θὰ χάψῃ καὶ τὰ καλὰ τὰ ὀνόματα. Κοιτάξτε λοιπὸ νὰ μᾶς φτειάσετε ὀνόματα καλὰ, δηλαδή πού νὰ εἶναι καὶ δάφρα καλὰ στὴν υγεία τους, πού ἀρρώσθημένα κι ἀπὸ γεννησιμιό τους νὰ μὴν εἶναι. Μὲ τὴν καθαρέβουσα, στὴ γιαιτρικὴ, καμιά προκοπὴ δὲ βγαίνει. Ἀνοιξα πολλές φορές τὸ Λεξικὸν Ἱατρικῆς τοῦ Καρυοφύλλη, 2 τόμοι, Ἀθήνα, 1896—1899. Χρηστὸς ἄθρως ὁ Καρυοφύλλης, καὶ δὲ φταίει. Χρηστὸς ἄθρως κι ὁ Ἀφεντούλης. Μὰ οἱ ἄλλοι τους, φρίκη. Χαμὸς καιροῦ, κι ὁ σπουδαστὴς ἔχει πράματα νὰ μάθῃ, ὄχι γλώσσα πού δὲ μαθαίνονται. Ἀφίνω τὴ βάρβαρη καὶ τὴν κωμικὴ τὴν ἔγχειρισιν, πού νόημα δὲν ἔχει, ἐνῶ τὸ χειρουργημα καὶ ταιριάζει κι ἀρχαῖο εἶναι, ἀφοῦ τὸ βρίσκουμε καὶ στὸν Ἰπποκράτη. Τοῦ κάκου ἐπιστήμη δὲν εἶναι μιὰ ἐπιστήμη ὅπου συνηθίζεται—ἂν μπορεῖ δηλαδή νὰ τὸ προφέρῃ κανεὶς—μιὰ λέξη ὅπως τὰλλόκοτο ἰσχυραῖς. Ματιὰ δὲ ρίξανε στὴ ζωντανὴ τὴ γλώσσα· μὲ τὸ λιγνός, τί δὲν κάνεις; λιγνεμα, λιγνεψη, λιγνεμός, λιγνια, ὕστερις ἀπολίγνεμα, ξελίγνεμα ἢ ἀπολίγνεψη, ξελίγνεψη κτλ. ἢ καὶ σουλιγνεμός, σάν εἶναι πολλὰ ὄργανα μαζὶ πού σουλιγνεβουνε κτλ. κτλ. κτλ. Θέλει χειρουργημα γερὸ ἢ καθαρέβουσα. Τῆ ζωῆ του καὶ τὴν υγεία του τὸ ἔθνος στὴ γλώσσα του θὰ τὴ χρωστᾷ.

Ὁ Ἀβάζος, ὁ Μαρκέτης, ὁ Πάλλης, ἡ Α. Παπαμόσκο, ὁ Φωτιάδης, τὸ νοιώσανε ἀμέσως πὼς στοὺς ἄλλους τοὺς ἐπιστημονικοὺς πρέπει σήμερα νὰ δώσουμε ὅλη τὴν προσοχή μας. Ἐρχομαι καὶ γὼ τώρα κάπως νὰ βοηθήσω. Καὶ ποιανοῦ μποροῦσα καλύτερα νὰ φερῶ τὸ βιβλίον μου παρὰ ἐμένα πού δὲν εἶσαι μονάχα μάστορης στὴν τέχνη σου, μὰ πού κ' ἡ καρδιά σου ἀκόμα εἶναι σπλαχνικοῦ ἀθρώπου καρδιά; Καρδιά καὶ μελέτη συνάμα χρειάζονται, φίλε

μου, γιὰ κάθε δουλειὰ· χρειάζονται περισσότερο ἴσως γιὰ τὴ δουλειὰ πού λέμε. Ἀξίζει νὰ μὴ χάσομεροῦμε κι ἀπὸ τώρα νὰ βάλουμε τὰ δυνατὰ μας.

Ἄλλα σήμερα δὲν ἔχω γὰ σοῦ πῶ. Γιὰ τὸ ζήτημα τάχα τί νὰ σοῦ βάλω; Ζήτημα καθαφτὸ δὲν ὑπάρχει πιά. Τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ εἶτανε, ἡ γλώσσα μας νὰ γραφῆ, νὰ καταλάβῃ θεοφάνερα ὁ κόσμος πὼς ἔχει τὴν κανονικὴ γραμματικὴ τῆς, τὴν ποίηση καὶ τὴν ἐπιστήμη τῆς. Γράφθηκε, γράφεται καὶ θὰ γράφεται ὁλοένα. Τί ἄλλο θέλεις; Νὰ διδάσκαται στὰ σχολεῖα; Ναι, τὸ θέλω καὶ γὼ. Πρέπει μάλιστα. Μὰ τὸ ζήτημα πιά καταφτᾷ ζήτημα τῆς πράξης, τῆς ἐφαρμογῆς. Καὶ τὸ σπουδαιότερο σ' ὅλα τὰ ζητήματα, τὸ μόνον, εἶναι νὰ ὑπάρχῃ πρῶτα, πρῶτα νὰ ζῆ, πρῶτα νὰ βασιλεύῃ ἀψήλα—ἢ ὅπως μερικοὶ τὸ θαρροῦνε ἀπραχτῆ κι ἀνεφάρμοστα—ἡ ὀδηγήτρα Ἰδέα.

Ἀρχινημένο τρίτη, δεκοχτὴ, τελειωμένο, πέμτη, εἰκοσι τοῦ Σιαβροῦ, 1906.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΗΣΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

1.

Βραδιάζει. Καὶ τ' ἀπόφευγο σὴ δύση
Ζητάει ὀπίσω ἀπ' τὰ βουνὰ λημέρι.
Ἦσομοι πετοῦν στὸν κάμπο σάν ἀστέρι
Ποὺ πάει τίς νύχτες του σκηρὲς νὰ στήσῃ.

Μὲ κάποιον φόβον ἀπὸ τὴ μαύρη φύση,
Σὰ νὰ τῆς εἶχε μυστικὸ καρτέρι,
Δεῖλὸ ἢ ψυχὴ μου ἀπλώνει τ' αἶλο χέρι
Τὴν τριάνεκη καρδιά μου ν' ἀναστήσῃ.

Κ' ἐνῶ τριγύρω καί φτερουγίζει
Μ' ὄση πνοὴ αἰοῦν τοῦ πουρνοῦ τ' ἀστέρια,
Καὶ φαίνεται οὐγὰ νὰ λαμπυρίζῃ

Τὸ σκότος κάτω ἀπὸ τὰ μαύρα αἰθέρια,
Νοιώθω τὴν πλάκα τῆς καρδιᾶς τῆ στέρια
Στοῦ στήθους μου τὰ βάρη ν' ἀγοστρίζῃ.

2.

Θλιμένη ἢ νύχτα κλαίει μαυροντυμένη
Μὲς σ' οὐρανοῦ τοὺς δρόμους καὶ τ' ἀστέρια
Σὰ σὲ κηδεῖα ἀνάφτου ἀγιονέρια
Γιὰ τὴ σελήνη πού δλω χλωμασμένη

Πίσω ἀπ' τὴ λαγαριά τὴ φουντωμένη
Θάφτει τὴ λάμψη τῆς. Καὶ ταῖρια ταῖρια
Βλέπεις τοὺς ἦσκιους σάν με χιλία χέρια
Ν' ἀπλώνουν μιὰ σκιά ἀναμαλλιασμένη

Τοὺς πόνοους νὰ σκετάσουν μὲς στὰ δάση.
Μιὰ θλίψη ναυουρίζει τὴ μαγεία
Τοῦ σκότους· καὶ τὸ κλῆμα πού τὰ κρούα

Τὰ σπήλια ἢ νεροτάλα ἔχει σκεπάσει
Μιὰ ψυχὴ συντροφεύει πού ἔχει χάσει
Καί σάν τῆς σελήνης τὴ γοητεία.

3.

Μουγκρίζουν τ' ἄγρια κύματα μπροστὰ μου,
Σάν δέρονται καὶ πέφτουν ματωμένα
Κ' οἱ ἀστραπὲς φωτίζουν τ' ἀφρισμένα
Νερὰ πού συνεπαίρνουν τὴν καρδιά μου.

Καὶ πάω ν' ἀγκαλιασθῶ ἀπ' τὰ σωθικὰ μου
Στ' ἀερογάλι τὰ φύκια τ' ἀπλωμένα,
Ν' ἀκούσω ξεψυχήματα χυμένα
Ἀπ' τῶν κυμάτων τὴν ὀργὴ ἐκεῖ χάμου.

Καὶ στῆς καρδιᾶς τὴν μπόρα πού μὲ δέρει
Ἡ ψυχὴ μου μονάχη παραδέρει.
Ὁ ἀφρός τῆς θάλασσας πού ἐμπρός μου γέρει

Νὰ ψάλω λέει στὴν ἄγρια σοναυλία.
Μὰ στῆς καρδιᾶς τὴ φλογερὴ ἀρμονία
Στὴν τρικυμιὰ πετῶ τὴν τρικυμία.

4.

Τὴν ἡμερὴ σου λάμψη, ὦ φεγγαράκι,
Μὴ μοῦ ἀρηθῆς τὴν ὕστερη βραδιά,
Τ' ὄχρὸ μειδιάμα σου ἀπ' τὴν καρδιά
Μοῦ διώχνει κάθε πόνον τὸ φαρμάκι.

Σάν βλέπω τῶν ἀχιτίδων σου τ' αὐλάκι
Τῶν δέντρων νὰ ποτίζῃ τὰ κλαδιά,
Ἀχόρταστα ἀναπνέω μιὰν εὐωδιά
Ποὺ τῆς καρδοῦλας μου ὀδηγεῖ τὸ δοιάκι.

Καὶ κάτω ἀπὸ ἕναν ἦσομο ἀσημωμένο
Ποὺ τὸν κεντάει τὸ μυστικὸ σου φῶς
Σ' ἄλυκα χεῖλη ὁ πόθος μου ὁ κρυφός

Ἐκπνέει κ' ἕνα φιλὶ ξετρελλαμένο
Στέλνω σ' ἐσὲ, φεγγάρι ἀγαπημένο,
Δικός σου καὶ τῆς νύχτας σου ἀδερφός.

1904

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

Ο ΨΙΚΙΟΣ ΤΟΥ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΕΕΝ. Πῶς μ' ἀναγαλλιάζει αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.

ΖΩΗ. Ναι, εἶσαι πού πέφτουν οἱ ἀχιτίδες του δίνουν ὁμορφους σ' ὅλα χρωματισμούς.

ΕΕΝ. Δὲν τὸ χαίρουνται μονάχα τὰ μάτια μου τὸ φῶς αὐτὸ πέφτει μέσα μου· φτάνει ἴσαμε τὰ βάρη τῆς ψυχῆς μου.

ΖΩΗ. Εἴνη, θαρρῶ πὼς σὲ βαραίνει κάποια λύπη, πού δὲ θέλεις νὰ τὴ φανερώσης.

ΕΕΝ. Ὅχι· σήμερα νοιώθω βαθιά...τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς.

ΖΩΗ. Δὲν τὸ πιστεύω· τὸ χαμόγελό σου δείχνει πίκρα καὶ στὴ ματιὰ σου καθρεφτίζεται ἡ λύπη.

ΕΕΝ. Δὲν ἔχω τίποτα πού νὰ μὲ λυπήσῃ.

(*) Κοίταξε φύλλα 223, 224, 225 καὶ 126.

ΖΩΗ. Τὰ χτεσινὰ μου λόγια σὲ πείραξαν, ἀγαπημένη μου· ἔ;

ΕΕΝ. Χτὲς ἴσως...μὰ τώρα δὲν ἔχουν πιά γιὰ μένα καμιά δύναμη.

ΖΩΗ. Ἀλήθεια; δὲν ξέρεις πόσο μετάνιωσα κατόπι γιὰ τὰ ὅσα σοῦ εἶπα.

ΕΕΝ. Τὸ καημένο τὸ παιδί! μὰ ἐσύ, Ζωή μου, δὲ μούπες τίποτα· νομίζεις, ὅτι τὴν ὥρα κείνη μιλοῦσες ἐσύ;

ΖΩΗ. Μά...

ΕΕΝ. Ὅχι, καλὴ μου. Ἐσὺ ἦσουν μονάχα τὸ στόμα· τὰ λόγια εἶταν τῶν ἄλλων, τῶν ξένων, πού μιλοῦνε χωρὶς καὶ νὰ φανερόνουνται ποτέ. Γι' αὐτὸ ἔχουν καὶ τέτοια δύναμη τὰ λόγια τους. Ἀνίσως καὶ βλέπαμε πούθε καὶ πὼς γεννιούνται δὲ θὰ μᾶς φόβιζαν τόσο, μήτε θὰ μᾶς λυποῦσαν.

ΖΩΗ. Καλύτερα νὰ μὴ προσέχομε ποτὶ σ' αὐτὰ.

ΕΕΝ. Ναι· βλέπεις ὁμως, ὅτι δὲν εἴμαστε λεύτεροι νὰ μὴ προσέξουμε, ἐπειδὴ ἡ ἴδια ἢ προσοχὴ τοῦ κόσμου σ' ὅ,τι λέμε ἢ κάνουμε ἀναγκάζει καὶ τὴ δική μας νὰ γυρίσῃ πρὸς τὰ λόγια τους. Αὐτὸ εἶναι φυσικὸ.

ΖΩΗ. Ἀλήθεια· δὲ μᾶς ἀφίνει ὁ κόσμος νὰ λησμονήσουμε τὰ ἔργα μας.

ΕΕΝ. Δὲ θέλει νάμαστε λεύτεροι ἀπ' αὐτόν· Μιὰ καὶ σὲ πρόσεξαν οἱ ἄλλοι, δὲν εἶσαι πιά μόνος, δὲν ὀρίζεις τὸν ἑαυτό σου. Θέλεις δὲ θέλεις ἀνιέσαι τὴ μοναξιά σου καὶ δὲν ἀκούς πιά τίς μυστικὲς φωνὲς πού ναυούριζαν τὴν ψυχὴ σου μὲ τὸ γλυκὸ τους μουρμούρισμα. Εἶσαι πιά μέσα στὸν κόσμο καὶ τὸ βουητὸ του σκεπάζει καὶ πνίγει τίς ἀγαπημένες σου φωνὲς.

ΖΩΗ. Σὲ φοβίζει πολὺ ὁ κόσμος, Εἴνη μου.

ΕΕΝ. Ναι, γιὰτὶ μοῦ παίρνει τὴ λευτεριά μου.

ΖΩΗ. Μπα! μὴ δίνης προσοχὴ σοῦ λέω καὶ πάλι· αὐτὸ εἶναι τὸ καλύτερο.

ΕΕΝ. Τὸ νομίζεις· μὰ νὰ μὴ σοῦ τὸ φυλάξῃ ἡ τύχη σου νὰ γνωρίσης ὅπως ἐγὼ τὸν κόσμο καὶ νὰ τὸν φοβηθῆς ὅπως ἐγὼ.

ΖΩΗ. Χωρὶς νὰ θέλῃς, μοῦ τὸ φανερόνεις, ὅτι σὲ τυρανάει κάποια βαθεῖα λύπη.

ΕΕΝ. Ἴσως...ἀλλὰ δὲ θὰ κρατήσῃ πολὺ, ἐπειδὴ γλήγορα θὰ ξαναδρῶ ἐγὼ μονάχη τὴ λευτεριά μου. Μὲ φόβισε ὁ κόσμος, μὰ δὲ μοῦ πῆρε καὶ τὴ δύναμη νὰ κοιτάζω μακρύτερα μὲ τὸ ἀτάραχο μάτι τῆς ἀθωότητάς μου καὶ νὰ ἰδῶ πού κρύφτηκε ἡ χαμένη γαλήνη μου κ' ἡ φευγάτη λευτεριά μου.

ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Στις παλιές φυλλοθήκες της άρχοντικιάς φαμίλιας του κ. Δημητρίου Λούντζη Σολωμού, στη Ζάκυνθο, βρέθηκε δώ και λίγες βδομάδες πλούσια συλλογή από άγνωστες ως τώρα γραφές κι από ανέκδοτα τραγούδια του Μεγάλου Δασκάλου κ' Εθνικού Ψάλτη της Λευτεριάς. Τα γράμματα αυτά είχα την εύτυχία να τα ιδώ κ' εγώ όταν τις άλλες έμεινα λίγες μέρες—ήμερες χαρισάμενες κ' εύτυχιμένες—στην πρόσχαρη κι ανθόσπαρτη πατρίδα του Σολωμού. Είναι άπάνω-κάτω ως 80 τὰ γράμματα αυτά και τὰ στέλνει ο Ποιητής προς τὸν αδερφό του Δημήτριο. Μαζί βρεθήκανε κ' οι σκεπτικές απάντησες του αδερφού του. Ο Δημήτριος Σολωμός—δ' από την ίδια μάνα αδερφός του Διονύσιου—έπαιξε μεγάλο ρόλο στὸν καιρὸ της Ἀγγλικιάς προστάσιος κ' έγινε κ' ἑπαρχος και γεροουσιαστής και πρόεδρος της Γερουσίας (+ 1881) εἶταν—καθὼς θὰ ξέρουν, ἴσως, οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά»—δὲ πιδ ἀγαπημένος κι ο πιδ μπιστευμένος αδερφός του Ποιητῆ γι' αὐτὸ ἄς ἐλπίζουμε πὼς με τὰ καινούργια αὐτὰ γράμματα θὰ φωτίζονται: πολλές σκοτεινές δσο και θλιβερές ημέρες της οικογενειακής ζωής του Ποιητῆ μας. Τὸ κακὸ εἶναι πὼς δλα τὰ γράμματα αὐτὰ ἔχουν γραφτῆ ἰταλικά. Πὼς και πὼς βρίσκονται ἀνάμεσα στὰ ξενόγλωσσα και μερικές φρασεολογίες και μερικές λέξεις ἑλληνικές σὰν λουλούδια μυριστικά ἀτόφια ἀνάρια-ἀνάρια σὲ λειβάδια γρασιδιοῦ. Ἔτσι π. χ. συχνὰ πυκνὰ ρωτᾶ ο Ποιητῆς γιὰ μιὰ «πολύξερη» και γιὰ μιὰ «πολύλογη». Αὐτὲς οἱ δυὸ λέξεις εἶναι οἱ πιδ συνηθισμένες ἀπὸ τις ἑλληνικές, πὼς βρίσκονται στὰ γράμματα πὼς λέμε. Ποιὲς ἔμωσ εἶναι οἱ δυὸ αὐτὲς γυναίκες δὲ μμπορεῖ κανεὶς νὰ ὀρίση χωρὶς ἀντιλογίες. Δὲ φαντάζομαι καθόλου πὼς μμπορεῖ ἔτσι νὰ λείει τις γυναίκες τῶν ἀδερφῶν του Δημητρίου και Γομπέροτου—γυναίκες πὼς παραπολὺ συχαινόντανε κι ἀντιπαθούσεν ο Ποιητῆς, πὼς τις σατύρισε κιόλας μ' ἀνέκδοτες ὡς τὼρα σατυρες. Ὅλα τὰ γράμματα, τὰ καινούργια αὐτὰ, τοῦ Διον. Σολωμοῦ ἔχουν γραφτῆ ἀπὸ τοὺς Κορφοῦς, δπου ἀπὸ τὰ 1828 ὡς τὴ θανά του (1857) σκεδὸν ἀδιάκοπα ἔμεινε και πὼς τοὺς ἀγάπησε, δίκια, μ' ὄλη τὴν ποιητικὴότητα της ψυχῆς του σὰν πατρίδα του και κάτι περισσότερο ἴσως.

Τραγούδια ἀνέκδοτα βρεθήκανε στὶς οικογενειακές φυλλοθήκες τοῦ κ. Δημητρίου Λούντζη Σολωμοῦ μερικά ἐπινοήματα, ἔξον ἀπὸ ἕνα και μοναχὸ ἑλληνικὸ, ... τᾶλλα ἰταλικά. Τὸ ἑλληνικὸ αὐτὸ ἐπίγραμμα, ἡ ἀλήθειαι εἶναι πὼς δὲν ἔχει τὴ σφραγιδα ἐκείνη της τέχνης, πὼς με δαύτην ο ποιητῆς ἐπιγραμματικώτατα ἔβαλε τὴ Δοξα μονάχη στῶν Ψαρρῶν τὴν δλόμαυρη ράχη, ἀλλ' ὅπως κι ἂν εἶναι, τὸ νεοφανέρωτο αὐτὸ ἐπίγραμμα τοῦ Σολωμοῦ εἶναι πάντοτε πολὺτιμο σὰν φανταστοῦμε πιδὲ θεοὺς νεὺς τὸ φαντάστηκε και τὸ μέτρησε και πιδὲ στόμα τὸ πρωτοτραγουδῆσε, στόμα πὼς τόσο και τόσο γλυκοφίλησε ἡ Μοῦσα. Ἐπειτα βρέθηκε ἕνας κῶντικας, πὼς δὲ δαύτον ὑπάρχουνε συννέτα με rime obligate του Διονύσιου Σολωμοῦ και τοῦ Ἰωάννου Λούντζη, στενοῦ φίλου τοῦ Ποιητῆ, πὼς ἔχει φιλοτεχνῆσει και μιὰ ἀνέκδοτη ὡς τὼρα μεταφραση τοῦ Ὑμνου της Ἐλευθερίας στὴν τσοκάνικη. Κι αὐτὰ ἔμωσ τὰ συννέτα εἶναι δλα στὸ ἰταλικὸ. Γι' αὐτὸ και με περισσότερη δυσκολία θὰ μπερέσουμε νὰ ξεχωρίσουμε ποιά εἶναι τοῦ Σολωμοῦ και ποιά τοῦ Λούντζη.

Τέλος βρέθηκε στὶς ἴδιες φυλλοθήκες ἕνα γράμμα πὼς τὸν Διονύσιον Σολωμόν τοῦ Γ. Τερτσάτη, ἐνοῦ ἀπὸ τοὺς πιδ τρανοὺς ἐργάτες της Γλωσσικιάς Ἀναγέννησης, πὼς προετοιμάσανε τὸ κήρυγμα ἐκεῖνο, πὼς τόσο μεγαλόφωνα διαλάλησε με τὸ Ταξεῖδι ο Ψυχάρης μας. Ἐπειτα, στὶς ἴδιες πάντα φυλλοθήκες, βρέθηκε τὸ βασιλικὸ διάταγμα, πὼς με δαῦτο ο Ἐθνικός Ποιητῆς έγινε ἱππότης τοῦ ἑλληνικοῦ λεγεῶνος της τιμῆς.

Ὅλα τὰ καινούργια αὐτὰ χειρόγραφα τοῦ Σολωμοῦ παραδοθήκανε γιὰ μελέτη και γιὰ τύπωμα στὸν ἄξιο ἐρευνητῆ και καλὸ μου συν-αθλητῆ και φίλο κ. Σπ. Δὲ Βιάζη, πὼς μᾶς ἔχει χαρίσει—ἀφίνω τᾶλλα—πολλές ὡς τὼρα και σοφὲς μελέτες γιὰ τὴ ζωὴ και τὰ ἔργα τοῦ Ποιητῆ.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

Τὸ βραβεῖο Νόμπελ δόθηκε φέτος στὸν ἰταλὸ ποιητῆ Καρνταύτη. Πολλοὶ ποιητῆς εἶναι πιδ ἔχουσμένοι ἀπὸ τὸν ἀσύγκριτο και μοναδικὸ Καρνταύτη, πὼς οὔτε κιν οἱ τίτλοι τῶν ἔργων του εἶναι γνωστοὶ ὄω ἀπὸ τὴν Ἰταλία, και γιὰ τοῦτο τὸ βράβειο τοῦ Καρνταύτη ἔχει μιὰ ξεχωριστὴ ἀξία, και τιμᾶ περισσότερο ἐκείνους πὼς τότε βράβεψαν παρά τὸν ἴδιο τὸν ποιητῆ πὼς κατόρθωσε νὰ συγκεντρώσει στὸ ἔργο του ἄλους τοὺς πόθους της ψυχῆς του, δλα τὰ βνεῖρα, ὅλη τὴν ποίηση.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ
ΔΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΦΡΑΝΣΟΑ ΚΟΠΠΕ

Ὁ Αὐτοκράτορας εἶναι: δυὸ χρόνια στὴν Ἀ-για-Ἐλένη.

Τὸ κλίμα τότε μάχανε με τὴ θανάσιμη πνοή του, και μέρα με τὴν ἡμέρα παίρνει τὸν κατήφορο, μ' ἔλες τις περιποιήσες τοῦ Ὀμεαρᾶ.

Ἰσχυάστε, ὦ βασιλικῆς δεσμοφυλάκοι! Θὰ πεθάνη.

Σήμερα ἐντούτοις δὲν εἶναι τόσο ἀδιάθετος. Τί κάμνει; Ἐργάζεται και υπαγορεύει τὴν ἱστορία του; Ὁ Δασκάλος δὲν εἶναι πιά ἐκεῖ γιὰ τ' ἀπομνημονεύματά του.

Σκεπτικός, γνωρίζει τὴν αὐτοκρατορικὴ μορφή του, ὅταν, ὕστερ' ἀπ' τὸ λουτρό, πηγαίνει ἀντίκρου στὸν καθρέφτη.

Φορεῖ ἔπειτα τὸ φόρεμα τῶν στρατιωτῶν της αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, τὸ πράσινο ἐκεῖνο φόρεμα με τὴν ἀσημένια πλάκα, τὴν ἀστερωτῆ, και τὸ μεγαλόπρεπο καπέλλο πὼς τὸ παρουσίασε ο Μαρσάν. Ἰδοῦ πὼς πρέπει νὰ δικαιωνιστῆ στὴν παράδοση.

Και ὅταν φάνηκε στὸ κατάφλι ο Ὀμεαρᾶς ο Ἰρλανδὸς ο γιατρός, πὼς τὸν ἀγαποῦσε τόσο πολὺ ο ἔνδοξος μάρτυρας,

— Ἐλάτε, τοῦ λείει, με διάθεση, θέλω νὰ βγῶ νὰ περπατήσω.

Ἀλλὰ ἡ περιοχὴ τοῦ Λόνγκουτ(*), πὼς μαραινεταὶ ο σκλαβωμένος ἀστὴς, εἶναι πάντοτε ἡ ἀνυπόφορη και πληχτικὴ τοποθεσία με τις ζαρωμένες ἀκακίες και τις σκονισμένες κουφοζυλιές.

Και στὸ στενόχωρο ἐπίπεδο τὸ τραγουρισμένο ἀπὸ φοβεροὺς βράχους, πὼς φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀκρη του νὰ λαμπυρίζη και νὰ σιγσκινιέται ἡ θάλασσα, ο Αὐτοκράτορας θ' ἀντικρύσῃ παντοῦ τὸν κόκκινο στρατιωτῆ, πὼς τοῦ φαίνεται σὰν ἕνας ζωντανὸς μοχλὸς της φυλακῆς του.

Μὰ τί τότε μέλει! Σήμερα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κ-νοιχτωσιὰ, ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα. Ἡ λύπη της ἀργοκίνητης ἀγωνίας του νομίζει πὼς θ' ἀλαφρώσῃ στὸ σκυθρωπὸ ἄπειρο, ἀπὸ τὸν ἦχο τοῦ κυματιοῦ πὼς σπάζει κάτω ἐκεῖ στὸ βάθος κ' ἀπλώνεται ἀπάνω στὰ χαλίκια.

Πηγαίνει λοιπὸν, γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὸ χαιρετισμὸ τῶν Ἐγγλέζων στρατιωτῶν, πὼς τόσο τὸν ἐνο-

(* Longwood, ἡ κατοικία τοῦ Ναπολέοντα στὴν Ἀγια-Ἐλένη.

ΖΩΗ. Δὲν ξέρω τὸ γιατί, μὰ νομίζω, καλή μου, ὅτι τὰ λόγια σου βγαίνουν ἀπὸ τὴν ψυχὴ σου με πολλὴ πίκρα.

ΕΕΝ. Ὅχι, ὄχι... ἔχουν ὄλη τὴ γλύκα της γαλήνης.

ΖΩΗ. Δὲν τὸ πιστεύω αὐτὸ τὸ πικραμένο χαμόγελό σου μὲ λείει τὸ ἀντίθετο... Ἴσως νὰ μὴν ἔπρεπε νὰ σοῦ πῶ ὅσα σοῦ εἶπα χτές.

ΕΕΝ. Λησμώνσέ τα, ὅπως τὰ λησμώνσῃ κ' ἐγώ.

ΕΩΗ. Μὰ δὲν ἔφταιγα; αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ πιστέψης.

ΕΕΝ. Σὲ πιστεύω, Ζωὴ μου, σὲ πιστεύω. Ἀ-θωόνεσαι μονάχη σου και γιὰ τοῦτο δὲν μπορῶ παρά νὰ σὲ ἀθώωσω κ' ἐγώ. Πρέπει νὰ σεβαστῶ τὴν εἰλικρινεία σου.

ΖΩΗ. Τί ἀσυνήθιστα πὼς μιλάς!

ΕΕΝ. Ἴσως νᾶλλαξα γιὰ σένα, γιὰ ἄλους μέσα σὲ μιὰ μέρα.

ΖΩΗ. Ὅχι, πάντα ἦσουναι τέτοια; ἐγὼ δὲν τὸ ἔπα προσέξει; μὰ τὼρα σὲ καταλαβαίνω καλά και τὰ λόγια σου καρφόνονται βαθιὰ μέσα στὸ πνευμά μου. Δὲ μὸς φαίνεσαι πιά παράξενη...

ΕΕΝ. Ἄς εἶναι... Νὰ κ' ἡ μητέρα μου.

ΑΝ. Ἐδῶ εἶσατε;

ΕΕΝ. Ναι, μητέρα; ἐδῶ στὸ φῶς τοῦ ἡλίου πὼς βασιλεύει; στὸν ἀέρα.

ΑΝ. Κάνει καλὸ τὸ φῶς.

ΕΕΝ. Κι ο πατέρας; δὲν τέλειωσεν ἀκόμα τὴν ἐργασία του;

ΑΝ. Ὅχι; μὰ περιμένει και τὸν πατέρα της Ζωίτσας; ὅπου κι ἂν εἶναι ἔθρη; ἔχουνε, λείει, νὰ μιλήσουν.

ΖΩΗ. Πάλι;... Οὐφ! κι αὐτοὶ με τὰ μυστικά τους.

ΑΝ. Σὲ πειραζον;

ΖΩΗ. Ὅχι ἦταν καλύτερα νὰ μὴν εἶχανε νὰ εἰ-ποῦν τίποτα; νοιῶθω κάποια στενωχώρια ἀπ' αὐτὲς τις κρυφές κουβέντες τους.

ΕΕΝ. Γιατί; τρέχει τίποτα σοβαρὸ;

ΖΩΗ. Ὅχι... καλὰ-καλὰ δὲν ξέρω; μὰ με τὸν τρόπο πὼς μὸς εἶπεν ο πατέρας μου, ὅτι ἔθρη; νὰ πάρη ἀπὸ τὸν κύριο Παῦλο κάποια ἀπάντηση σ' ἕνα σπουδαῖο ζήτημα, ἐνοίωσα σὰν κάτι πὼς νὰ με στενωχωρῶσε παραπολὺ.

ΑΝ. Ἰδία σου εἶναι, παιδί μου.

ΖΩΗ. Ἴσως... μὰ τί νὰ σὰς πῶ; πρώτη μου φορὰ νοιῶθω κάποιο βάρος ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ πα-

τέρα μου.

ΕΕΝ. Ἐσύ;... μὰ πὼς αὐτὸ;... ἐσύ ἀπὸ τὸν πατέρα σου;

ΖΩΗ. Ναι; κάτι λόγια του με διπλὸ νόημα, κάτι μισοκουβέντες του μὸς τᾶραξαν πολὺ τὴν καρδιά.

ΑΝ. Ἰδέα σου εἶναι, ἰδέα σου.

ΖΩΗ. Ὅχι, καταλαβαίνω, ὅτι ο πατέρας μου... μὰ ὄχι! δὲ μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω, νὰ τὸ παραδεχτῶ...

ΕΕΝ. Φαίνεσαι, ὅτι ὑποφέρεις, Ζωὴ; τί ἔχεις;

ΖΩΗ. Τίποτα... τίποτα...

ΑΝ. Δὲν ξέρω τί νὰ πῶ πιά. Ὅλα με τρομά-ζουν τόσο, πὼς νὰ νομίζω ὅτι κάθε σκέψη μου θὰ εἶναι και καινούριο βασανιστήριο.

ΖΩΗ. Εἶνή μου! σοῦ τὸ εἶπα και προτῆτερα; δὲ φταίω ἐγώ.

ΕΕΝ. Μὰ ἐπὶ τέλους, τί εἶναι;

ΖΩΗ. Ὑποθέτω, ὅτι βοήθησε κι ο πατέρας μου νὰ φοβηθῆς τόσο τὸν κόσμο.

ΕΕΝ. Τί θέλεις νὰ πῆς;

ΖΩΗ. Κάποιες δμιλίες του με τὸν πατέρα σου γιὰ σένα και γιὰ τὸ Στέφανο... Μὰ ὄχι! δὲ μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω... εἶναι πατέρας μου!

ΑΝ. Τὸ ὑποφιαζόμεν.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα Δρ. 10. — Για το Εξωτερικό
Φρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στα κιάκια της Πλατείας Συντάγματος, Όμολογίας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιάδρου, (Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού υπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμολογία), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Εξάρχεια, στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου [όδος Σταδίου, αντικρύ στη Βουλή]. Στο Βό' ο, βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

Η συνδρομή πληρώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΚΑΠΙΟ

Ξανάσασμα νώσαμε με τον άγωνα της «Δικαιοσύνης», τον παληκαρίσιο τον άγωνα της, τον τίμο—κ' έθνικό μπορούμε ακόμα νάν τον πούμε, —να φωνάξει πώς δυό 'Αρεοπαγίται δέν κάνουν τό καθήκον τους και νάπαυήσει από την Πολιτεία τον καθαρισμό του 'Ανώτατου Δικαστήριου, πού πρέπει νά στέκεται άγνό και περιήφανο στη συνείδηση του κόσμου.

Νά τί μās χρειάζεται για νά σωθοῦμε μιά τέτια «Δικαιοσύνη» σέ όλους τους κλάδους και σέ όλα τά επαγγέλματα· μιά φημερίδα τέτια για τό ναυτικό πού νά ξεσκεπάσει δ,τι στραβό κι ανάποδο γίνεται σιό ναυτικό, μιά φημερίδα για τό στρατό πού νά χτυπάει αλύπητα όλες τίς στρατιωτικές παρατιμωνίες, μιά φημερίδα από γιατρούς πού νά παραφυλάει τή Γιατρική Σχολή και νά ξεσκεπάσει κάθε επιστημονικό κομπογιαννισμό, μιά φημερίδα από σπεισέ-ρηδες πού νά καταγγέλνει σιό δημόσιο τους

παραστράτισμα του παιδιού σου, γιατί άλλιώς δέ θα σέ θέλη ο κόσμος νά ζης ανάμεσό του ;

ΝΙΚ. Σωστά· μ' κ' έμένα, αν ήθελα νά κάμω άλλιώς, δέ μ' άφίνει ο κόσμος.

ΠΑΥΛ. Έσένα ; και ποιός σ' αναγκάζει έσένα ;

ΝΙΚ. Ποιός ; Δέ καταλαβαίνεις, ότι κ' εγώ είμαι σκλάβος του κόσμου, του όρκου μου, της κοινωνίας μας, πού θα με πη άτιμο, πού θα με κατηγορήσει γιατί δέ σεβάστηκα τή θέληση του πεθαμένου φίλου, πού θα ζεστομίση και θα σκεπτή ότι για νά μ'ήν πάρη ο Στέφανος τήν κόρη μου, άφου είτανε άρραβωνιασμένοι με τέτοιον τρόπο, χωρίς άλλο υπάρχει κάποιος σπουδαίος λόγος ; Δέ θ' άργήση νά βρῆ άφορμή πού θά-τιμάξη και τό παιδί μου κ' έμένα. Μά εγώ πού γνώρισα καλά τον κόσμο δέ θά-φισω νά πείσω σφαχτάρι της κακίας του τό παιδί μου και μαζί μ' αυτό κ' εγώ.

ΠΑΥΛ. Μά όχι ! όχι !... όπως θέλεις έσύ νά προστατέψης τήν τιμή σου, θέλω κ' εγώ νά προστατέψω τή δική μου.

ΝΙΚ. Με κ'ράξεις σ' άγωνα, πού δέν πρέπει νά τον ζητήσης.

Π. Μά κάνει ή ανάγκη ! τάκουσ ; ή ανάγκη !

ΝΙΚ. Φυλάξου !

άσυνείδητους πού πουλοῦνε άλευρι για κυνίνο ή ληστεύουνε με χίλιους δυό άτιμους τρόπους τον κόσμο, μιά φημερίδα τελοςπάντω για κάθε κλάδο δημόσιο και κοινωνικό, για κάθε επάγγελμα, ακόμα και για κάθε φιλαθροπική ή πατριωτική επιχείρηση.

Πά νά σωθεί αυτός ο τόπος και νά δει Θεού πρόσωπο, πρέπει νάστράψουν πολλοί μπαλτάδες σάν τή «Δικαιοσύνη», πρέπει νά ξεγυμνωθούν πολλοί σοβανοί καταγκιάζηδες, πρέπει πολλές τενεκεδένιες άξίες νά σωριαστοῦν καταγής. Μόνο με τέτιο παληκαρίσιο και τίμο άγωνα, με τέτιο άγριο μ'α καλοσυνείδητο ξεσκεπάσμα, θά φύγουν οι κάθε λογής τενεκεδες από τή μέση και θά καθαριστει ο τόπος για νάρθουν οι τίμοι και οι άξιοι νά πιάσουνε δουλιά.

Τους ανάξιους κι άσυνείδητους σέ κάθε κλάδο, δλοι τους ξέρουν, δλοι τους σιγολένε, μά κανείς δέν τολμά νάν τους καταγγείλει, κανείς δέν άποκοτάει νάν φωνάξει τόνόμά τους. Προφασίζομαστε πώς σωπαίνουμε γιατί δέ θέλουμε νά μās πούν κακούς, γιατί δέν πιδνωοῦμε νά βλάψουμε κανένα, μά ή αλήθεια είναι πώς σωπαίνουμε γιατί φοβούμαστε, γιατί μās λείπει ή παληκαριά πού είναι τό σπουδαιότερο γνώρισμα και στοίδι κάθε τίμου ανθρώπου, μās λείπει σιό τέλος και ή συνείδηση της βαριάς και ιερής υποχρέωσης πούχει κάθε πολίτης νά καταγγέλνει δ,τι κακό βλέπει πού μπορεί νά βλάψει τήν Πολιτεία ή κι αυτόν ακόμα τό γείτονά του.

Η «Δικαιοσύνη» έρχεται σήμερα νά μās διδάξει τό καθήκον μας, και της άξίζει σι' αλήθεια στεφάνι δάφνινο γι' αυτό.

ΤΟ ΦΥΛΛΟ

της άλλης βδομάδας θα βγει εξααιρετικά αντί Κυριακή τή Δευτέρα, πρώτη του Γεννάρη, για νάρχινάει έτσι με τον καινούριο χρόνο κι ο πέμτος χρόνος του «Νουμά». Κατόπι θα ξακολουθήσει νά βγαίνει ταχτικά, καθώς πρώτα, κάθε Κυριακή.

Ο «Νουμά» μπαίνοντας σιόν πέμτη χρόνο του αναγκάζεται νά κάμει μιά άπκρίτητη άβαρία από τέσσερις σελίδες, βγαίνοντας πιά μ' όχτώ σελίδες και πασκίζοντας με όσο του είναι μπορετό διαλεχτώτερη ύλη νά κάνει τους αναγνώστες τους νά κερδίσουνε σέ ποιότητα δ,τι θά χάσουνε σέ ποσότητα.

Βίβλια, όσοι αγοράζουνε μιά φημερίδα μόνο και

μόνο για τό χαρτί της θα λυπηθούν άμα ιδούν πώς τό χαρτί λιγοστεύει και μπορεί και νά φωνάξουν πώς κλέβονται. Μά ο «Νουμάς» τέτιους αναγνώστες δέν έχει· αν είχε δέ θά-τανε και καμιά ανάγκη νά βγαίνει. Τό ξέρουμε γιατί αγοράζεται ο «Νουμάς» και ξέρουμε ακόμα πώς και με τέσσερις σελίδες νά-βγαίνει κι ακριβώτερη νάτανε ή συνδρομή του, πάλι θάγοράζε-ται τό φύλλο από τους ίδιους ανθρώπους, πού δέν πληρώνουνε για νάγοράσουνε χαρτί, αλλά για νά συντρέξουν έναν τέτιον άγωνα.

Αυτό δέν τό λέμε μεις· τό λένε άπειρα γράμματα πούχουμε σιτά χέρια μας, γράμματα σταλμένα από άφοσιωμένους εργάτες και φίλους της 'Ιδίας, πού μās κάνουν ότα διαβάζουμε,δσα ή χρυσή τους καρδιά τους σπρώχνει νά γράψουνε, νά περιφανεύμαστε πού μās έλαχε ή μεγάλη τιμή νά συνεργάζομαστε με τή διαλεχτή μερίδα του 'Εθνους σέ ζήτημα πού σ' σήμερα τιμάει τό 'Εθνος, άξιο όμως και θάν τό σώσει.

Ο σπουδαιότερος λόγος πού αναγκάζει τό «Νουμά» νά λιγοστεύει τίς σελίδες του είναι ο ζεπεσμός του φράγκου πού κατάντησε τή συνδρομή του έξωτερικού (γιατί σιό 'Εξωτερικό έχει τους περισσότερους συνδρομητάδες) ίσια πάνου κάτου με τή συνδρομή του έξωτερικού· ά βγάλουμε μάλιστα και τίς 2 και 60 πού δίνουμε σέ γραμματόσημα τό χρόνο για κάθε συνδρομητή του έξωτερικού, ή συνδρομή κατεβαίνει σέ 7,50 δρ. μονάχα. Και μιά πού ανοίσαμε τέτια κουβέντα, άδράχνουμε τήν εύκαιρία νά παρακαλέσουμε τους συνδρομητάδες του έξωτερικού νάν τά συλλογιστοῦν όλ' αυτά και νά μās στείλουν τή συνδρομή τους, γιατί μερικοί φαίνεται τό ξεχάσανε.

Η «ΑΚΡΟΠΟΛΗ»

γράφοντας σιό φύλλο της περασμένης Τρίτης για τό άρθρο του Τριανταφυλλίδη, πού τό ξανατυπώ-νουμε και μεις σήμερα, κηρύχτει πάλι τό Ευαγγέλιο της Μισης Γλώσσας και ρήχνηται, κατά τήν αγίατρευτη συνήθεια της, κατακέφαλα της δημοτικής, γιατί, λέει, αή Δημοτική όπως τήν έκατέντησαν τά στενοβρακια πού της έφόρεσαν οι αδιάλλακτοι όπαδοί του Ψυχάρη και του Παλλη είναι δυσκολώτερη από τήν άρχαία άττική». Μήπως θαρρεί ή «'Ακρόπολη» πώς είναι εύκολώτερη ή πλατοβρακάτη δημοτική σιόν όποια υποχρεώθηκε ο καημένος ο 'Αντρέαδης νά γράψει τήν «'Αποκάλυψη»;

του. Φοβόμαι άκόμη και για σένα, επειδή δίχως άλλο ο πεθαμένος θα ξεπροβάλλη νά ζητήση έκδικητη... Θα κάμω κείνο πού πρέπει...

ΠΑΥΛ. Στάσου ! μη φεύγης !

ΝΙΚ. Περιττό· δέ χρειάζονται περισσότερα λόγια.

ΠΑΥΛ. Τι θέλεις νά κάμης ;

ΝΙΚ. Ό,τι θάκανε κ' έσύ, αν ήσουνα σιτή θέση μου. Θα προσπαθήσω με κάθε τρόπο ν' αλλαξης γνώμη... Είρεις τί όμορφο θα φωνή σιόν κόσμο, άμα μάθη ότι ύστερ' από όσα σου είπα, δίνεις τήν κόρη σου σιό γιό του έρωμένου της γυναίκας σου ;

ΠΑΥΛ. Ά ! μου ανάγκης και πάλι δ,τι ήθελα νά τό σβήσω μέσα μου.

ΝΙΚ. Λόγια ! λόγια, πού καθένας νοιώθει τήν αξία τους.

ΠΑΥΛ. Θέλεις νά γίνω άτιμος !... ένα κ' έσύ με τους άλλους Μόνο πού βρήκες μέρος πιό καταλληλο για νά ρίξης τό φαρμάκι σου. Ο έρωμένος της γυναίκας μου ! Ναι !

ΝΙΚ. Και τό παιδί του θα πάρη τήν κόρη σου.

ΠΑΥΛ. Όχι !

ΝΙΚ. Τι ;

ΠΑΥΛ. Δέ θα γίνω ο γάμος αυτός ! τον φοβόμαι !

ΠΑΥΛ. Θέλω νά φυλάξω τό σπίτι μου !

ΝΙΚ. Συλλογίσου ότι ή θέληση του πεθαμένου, μά και δέν είναι παράλογη, είναι πιό σεβαστή και πιό δυνατή από τή δική σου. Έχω άκόμη με τό μέρος μου και τον όρκο μου.

Π. Όχι όμως και τή θέληση του Στέφανου.

ΝΙΚ. Ο πεθαμένος αυτός, πού τόσο σέ φοβίζει, εμπιστεύτηκε τό παιδί του σ' έμένα κ' ένοώ νά τό προφυλάξω.

ΠΑΥΛ. Ο πεθαμένος ! ο πεθαμένος !

ΝΙΚ. Όταν ο πατέρας του Στέφανου πήρε τήν άπόφαση νά πεθάνη, είχε τό προαίσθημα ότι κάτι τρομερό κακό θα τον εύρισκε από τήν γυναίκα, πού τόσο τήν αγαπήσε· μού τό ξεμολογήθηκε με κάποιο φόβο· γι' αυτό ζήτησε νά βρῆ σιό θάνατο τήν παντοτεινή ήσυχία· μά με όρκισε νάχω και πάντα τό μάτι μου άπάνω σιό παιδί του, επειδή είχαν άκόμη και τό προαίσθημα, ότι κι αυτό θα πάθαινε από τό αίμα της γυναίκας, πού στάθηκε άφορμή του άδικου θανάτου του !

ΠΑΥΛ. Σώπα !

ΝΙΚ. Νοιώθεις τήν αλήθεια αυτών, πού σου λέω.

ΠΑΥΛ. Μή με βασανίζης άλλο.

ΝΙΚ. Κ' εγώ δακρίστηκα νά προφυλάξω τό παιδί

«Αμα όμως ή α' Ακρόπολη» δογματίζει πώς ακό-
βουμε μια συλαβική αύξηση χωρίς να ξέρουμε το
διότι», πάλι να πει πώς ή «Ακρόπολη» δε διάβα-
σε ούτε λέξη από όσα γραφτήκανε για το ζήτημα
αυτό, και με ανθρώπους που κατεβαίνουν αμελέτητοι
στον αγώνα δε χωράει καμιά συζήτηση. «Ας χαιρέ-
ται λοιπόν τή μισή της και τους μισούς της και
ας τσαμπουνάει ό,τι θέλει. Ποιός μπορεί νάν τηνέ
εμποδίσει να κάνει το κέρφ της!

Είμαστε βέβαιοι πώς κάποιος ρεπορταζκάκος τής
α' Ακρόπολης έγραψε το άρθρο τής Τρίτης, γιατί
μόνο φιλόδοξος ρεπορταζκάκος μπορεί να ύποστηρίζει
τέτιες χοντρές άνοησίες.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΕ

στο περασμένο φύλλο 'Εθνικό το βιβλιαράκι του κ.
'Ηλία Σταύρου «Θρησκεία και Πατρίδα» και τέτιο
είναι στ' αλήθεια. Να πούμε περσότερα, καθώς του
αξιζουμε, δεν μπορούμε· μέσα στο βιβλίο υπάρχει
κάπιο αφιέρωμα τιμητικώτατο για το «Νουμά» που
μας εμποδίζει να μιλήσουμε πλατιά και νάν κλύσου-
με το λαμπρό αυτό βιβλίο, που πρέπει όλ' οι Ρωμιοί
νάν το δώσουνε στα παιδιά τους, ήν έχουν τή φιλο-
δοξία νάν τά κάνουν καλούς πολίτες κι όχι δασκα-
λοθρήματα.

Εσσηκλώνουμε δώ μονάχα τά περιεχόμενά του κι
απ' αυτά θα καταλάβετε τήν αξία του βιβλίου.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ : Αφιέρωμα, Χριστούγεννα — Πά-
σκα — Σπερινός — 'Η Παναγιά του Κασώπι.

ΠΑΤΡΙΔΑ — Αφιέρωμα — 'Η σημαία τής Πα-
τρίδας — Έμπρός μάς — Στή μάχη μέσα — Στο θά-
νατο ενός 'Ηρωα — 'Ο θελοντής — 'Ο όρκος του νεο-
σύλληπτου — Στόν 'Εθνικό στόλο — 'Η σημαία τής
Ταβέρνας — Στά Μακεδονικά σώματα — Στους ξενι-
τεμένους.

Καλά το χαρακτήρισε κάποιος «βιβλίο μικρό μα
που βρίσκεται μέσα του κάτι μεγάλο».

ΚΑΠΙΟΣ

κ. σχολαστικός βγήκε, φαίνεται, να χτυπήσει στις
α' Αθήναις τον κ. Μ. Τριανταφυλλίδη για το άρθρο
του. Τι είδους χτύπημα έκανε ο κ. σχολαστικός δεν
το ξέρουμε· ξέρουμε μοναχά πόσο μαστορικά τονέ
συγγύρισε στο «Νέο Άστυ» τής Δευτέρας ο Γιώργης
Πολίτης, ο γιός του κ. Πρύτανη, μ' ένα άρθράκι

του — και πόσο νόστιμα και λογικά του απόδειξε
πώς δεν ξέρει τί λέει.

Από το άρθρο του κ. Πολίτη ξανατυπώνουμε
δω τον τελευταίο παράγραφο :

«Κρίμας που στην Ελλάδα τα μάτια δεν τά-
χουμε για να βλέπουμε, και κρίμας που ή ψυχή μας
δεν αισθάνθη ακόμα, καθώς το παινιέται ο κ. Μ.,
τήν άπλη όμορφιά του αρχαίου κόσμου, τήν τόσο
μεγάλη στην άπλότητά της. Όταν θα νοιώσουμε
τήν αρχαία ποίηση και τήν αρχαία τέχνη όπως
τήν ένοιωθαν όσοι μιá φορά καθώσαντε στο Διου-
σιακό Θέατρο, κι' όσοι άκουγαν από τους ραψωδούς
άπαγγελόμενα τά ποιήματα του Όμηρου, τότε θα
μάθουμε να μήν καταφρονέμε τή γλώσσα μας, και
δε θα λέμε πιά πώς δεν έμιλήσαμε ποτέ τή γλώ-
σσα που μας έπότισε μαζί με το γάλα της και με
τήν καρδιά της ή μάνα μας».

Ο κ. Σχολαστικός έλπίζουμε να ώφελήθηκε
σημαντικά από το μάθημα που πήρε και δε θα ξα-
νακάνει άταχτα.

**ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
ΠΟΘΟΥ ΘΑΝΑΤΟΣ**

Του κ. Ψυχάκη.

« — Πούθε, Γλυκέ μου και Καλέ ;
Δε σε θυμούμαι διόλου ως τώρα...
Κι ο Πόθος σκύβει και μου λέει :
« — Στή μαγεμένη σε είδα χώρα »

Μακριά που οι Πόθοι άναγελούν
Τους Νιούς, που τους γελούν άγάπες,
Και, σαν τα κρινα, τους φιλούν
Λευκές οι μάγισσες οι άράπες.

'Εκεί εγώ σε είδα μιά φορά,
Διόλου χωρίς να με κοιτάξεις,
Κ' είχες τήν πλάνα τή χαρά
Σε κόρφους μάγους να πετάξεις...

Γύρισε τώρα μη θωρείς
Το δρόμο έκείνονε τον ίσιο :
Μ' έμέναν' έλα να χαρείς
Κόσμο χαρούμενο περίσσιο.

Νάνέβουμ' έλα στο ψηλό
Τής Μάνας Νιότης το παλάτι,
Ποτέ ένα δάγκυ σου θολό
Που δε θα ησκιώνει σου το μάτι.

Ποιές που δε θα χωριστείς
'Από τή γλώνα κι απ' το γέλι
Και θα είσ' εκεί ο κελαιδιότης
Με χείλη ζάχαρη και μέλι...»

Τον Πόθο τότε ακολουθώ,
Μα στα ψηλά του ως άνεβαίνω
Μου κράζει : — Τώρα δέν ποθώ
Τώρ' άλλο τίποτις... πεθαίνω ! »

Κ' έτσι ο φτωχός τραγουδιστής
Με τή Μαννούλα του απομένω :
Τής Νιότης παρηγορητής,
Με χείλι πάντα πικραμένο.

1906 Σεπτέσις.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

**ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑ
ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ***

ΜΟΝΑΧΟ, 25.11.06.

Φίλε κύριε Κακλαμίνε,

Είδα να δημοσιεύεται στα τελευταία φύλλα του
«Νουμά» σε μετάφραση το άρθρο του Μπρούκμαν
για το γλωσσικό μας ζήτημα. Κρίμα που ή «Νου-
μας» δε διαβάζεται σε όλα τά ελληνικά στίπια και
που ή γλώσσα στην ήποία μεταφράστηκε ή μικρή
αυτή μελέτη εμποδίζει και αυτή να διαβαστή από
όλους τους «όρθοφρονούντας» στο περίφημο ζήτημα.
Γιατί τά μετρημένα λόγια που βρίσκονται εκεί μέ-
σα για τίς γλωσσικές μας συνθήκες έχουν μεγάλη
σπουδαιότητα και έπρεπε από όλους να διαβαστούν
και με προσοχή. Και για τή σημασία αυτή ήθε-
λα να πω δυό λόγια, ξεσηκώνοντας δυό ιδιαίτερες
μερίες :

1) Το άρθρο έγράφηκε από τον Μπρούκμαν.

*) Δημοσιεύτηκε στο «Νέο Άστυ» (13 του Δεκέβρη,
σελ. 1, στηλ. 6) με τον τίτλο «Αί τελευταίαί λέξεις του
Γλωσσικού ζητήματος».

ΝΙΚ. Κ' εσύ ;

ΠΑΥΛ. Ναί...κ' εγώ. Έγινες αντίπαλος του
τρόμου μου και με νίκησες! Δυναμώσες με τά λό-
για σου το βάσανό μου και με νίκησες! Είσ' ευ-
χαριστούμενος ;

ΝΙΚ. Δεν ξέρω... Εέρω μονάχα ότι θα γίνω
για μένα εκείνο, που περιμένουν όλοι...

ΠΑΥΛ. Φύγε τώρα... Ο Στέφανος δε θα πάρη
τήν Εένη! Φύγε!... Ω! δε βαστώ άλλο.

ΕΕΝ. Πατέρα...πατέρα, τί έχεις; είμ' εγώ.

ΠΑΥΛ. Φύγε!

ΕΕΝ. Δέν ήρθεν ακόμα ή ώρα να με διώχνης
από κοντά σου· πρέπει να μ' ακούσης.

ΠΑΥΛ. Όχι! δε θέλω... φύγε!

ΕΕΝ. Άν ήξερεις, πατέρα, πόσο άδικος γίνεσαι!

ΠΑΥΛ. Άδικος!... μπορείς ακόμη να μου λές
καταπρόσωπα σαν τή μητέρα σου τή λέξη αυτή;
Άδικος εγώ, που και τώρα δε με κρατάει ή καρ-
διά μου να λημονήσω τί μου είσαι, ήν κ' εζαιτίας
σου εγίνα το περιγέλιο όλων; Γιατί να μήν έχω
τή δύναμη να γίνω άληθινά άδικος, όπως θα σάς
αξιζε;

ΕΕΝ. Γι' αυτό ίσια-ίσια πρέπει να μ' ακούσης.

ΠΑΥΛ. Όχι· ξέρω τίς συνθησμένες δικαιολο-
γίες των γυναικών. Μα τώρα πιά τέλειωσαν όλα!..
Κοντά στο φόβο μου βάλατε και τή ντροπή! Με
κάματε να μη μπορώ ν' άπολογηθώ στον άνθρωπο,
που με τή μεγαλύτερη σκληρότητα ήρθε να με βρι-
ση και να μ' αναγκάση να κάμω ό,τι ήθελε αυ-
τός... Ναί! δεν είμαι τίποτα πιά... Έγίνα κάτι
λιγότερο κι από το τίποτα!

ΕΕΝ. Ά! γιατί να μήν έχω τή δύναμη ν'
ανοίξω τής ψυχής σου τά μάτια για να ίδής τήν
αλήθεια.

ΠΑΥΛ. Τήν αλήθεια;... και δεν τή βλέπω,
δεν τήν ακούω, δεν τή νοιώθω γύρω μου, παντού;
Νά ιδώ τήν αλήθεια! Και το λέει έτσι πικρά το
στοματάκι αυτό, που πάντα τραγουδούσε το ψέμα
τής ζωής!

ΕΕΝ. Πατέρα!

ΠΑΥΛ. Να τώρα τά όμορφα σου όνειρα, ή λα-
τρεία σου στην καλοσύνη και στην αγάπη, ή λεύ-
τερη χαρά σου ένωμένα με τον πιό βάρβαρο τρόπο
σε πράξη, που με κάνει να κρύβω το πρόσωπο από
ντροπή, που μ' αναγκάζει να σκύβω τά μάτια για
να μήν άντικρύσω το ανάμπαιγμα του κόσμου, που
μου παίρνει τή δύναμη ν' άποκριθώ σ' όσους με
βρίζουν.

ΕΕΝ. Βλέπω, πώς ήν προσπαθούσα να δικαιο-
λογηθώ θάβριζα τον έαυτό μου!

ΠΑΥΛ. Να δικαιολογηθής;...Μα δε θα μου
φανή καθόλου παράξενο, ήν έχης το θάρρος. Άνίσως
και σου λείπη έσένα, δανείσου το από τή μητέρα
σου...Ταιριάζετε τόσο σε όλα! Γιατί να μήν έ-
χης και το θάρρος της; Είερετε να τά περιφρονάτε
όλα τόσο, που δε θα δυσκολευτήτε να βρήςτε όμορ-
φες δικαιολογίες... Η συχνή συναναστροφή σου με
το Στέφανο, ή φωτιά τής νιότης, ή λύπη που γεν-
νάει ή έρημιά του στον κόσμο... ή τραγική ιστορία
του πατέρα του... Τήν ξέρεις βέβαια κ' εσύ τήν ί-
στορία του πατέρα του και με τήν πονετικιά σου
καρδιά θέλησες να διορθώσης τάδικο τής μητέρας
σου σ' αυτόν.

ΕΕΝ. Ω! πόσο κακός γίνεσαι!

ΠΑΥΛ. Κακός!...κακός!...με κάνει' έσεις τέ-
τιον' έσεις, που όλη σας τήν αγάπη τή φυλάξατε
για έναν πεθαμένο!... Η μάνα αγάπησε σ' όλη
της τή ζωή έναν πεθαμένο κ' ή κόρη το γιό του!..
Αυτό είναι καλοσύνη! αυτό είναι μεγαλειό ψυχής!..
Και για μένα ξέρατε να κρατήστε τή λύπη, τή
ντροπή...

ΕΕΝ. Πατέρα!

AN. 'Ω τρισευχισμένη μέρα !...
 Π. Σ' είναι θά τ'α χρωστάμε όλα, παιδί μου.
 ΖΩΗ. 'Όχι διώχνω μονάχα τή λύπη που σ'αξ έφεραν ο πατέρας μου.
 ΝΙΚ. 'Η χαρά μου είναι μεγαλύτερη από τή δική σας, επειδή σήμερα πρωτοείδα τή δυνατή ψυχή της.
 ΠΑΥΛ. Μου ξαναφέρνει τή χαρά.
 Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ANNAΣ. 'Α !
 ΠΑΥΛ. Τι είν' αυτό ;
 ΖΩΗ. Πατέρα !...
 ΝΙΚ. Παύλο !...
 ΠΑΥΛ. Παχόνω όλος.
 ANNA. 'Η Ειρή !...
 ΠΑΥΛ. 'Αννα !...
 AN. 'Η Ειρή !... μέσα στην κάμαρά της, φαρμακωμένη !...
 ΠΑΥΛ. 'Όχι !
 AN. 'Έλα γλήγορα...
 ΖΩΗ. Πατέρα, φοβάμαι ότι ήρθαμε πολύ άργά. Δυστυχία...
 ΝΙΚ. Δέ φταίω εγώ...
 ΖΩΗ. Είτανε γραφτό... 'Α ! γιατί να μη νοιάσω καλά τ'α λόγια της προηγήτερα.
 ΝΙΚ. Δέν πιστεύω να είναι τίποτα σοβαρό.
 ΖΩΗ. Τώρα τ'α θυμάμαι όλα καλά και φοβάμαι. Πατέρα ήρθαμε πολύ άργά.
 ΝΙΚ. 'Όχι ! όχι !... διέ μου άξίζει τέτοια τιμωρία, επειδή θέλησα να κέρω κείνο που νόμιζα ότι είναι και σωστό.
 ΖΩΗ. 'Όλα θ' ακολουθήσουν τόν δρόμο, που τους όρισε ή φύση.
 ΝΙΚ. Κ' εμείς τί έχουμε να κάνουμε εδώ ;
 ΖΩΗ. Είμαστε τ'α όργανά της.
 ΝΙΚ. Σώπα, έρχονται !
 ΠΑΥΛ. Παιδί μου...
 AN. Γιατί μ'αξ τ'ακαμες αυτό ;
 Ε. 'Εδώ στό φώς, στον άέρα... όλοι κοντά μου.
 ΖΩΗ. Ειρή μου !
 AN. Τρέξτε γλήγορα για γιατρό.
 ΖΩΗ. Πήγαινε' εσύ, πατέρα.
 ΠΑΥΛ. Ναι, τρέξε σε παρακαλώ, φίλε μου. 'Εγώ δέν έχω δύναμη να κινηθώ.
 ΝΙΚ. Πηγαίνω...
 ΕΝ. Να καθίσω.
 ΠΑΥΛ. Παιδί μου, Ειρή μου... τώρα που ήρθαν όλα και πάλι στό φυσικό τους δρόμο.
 ΕΝ. Δέ με χωρούσε άλλο ό κόσμος... Θέλησα να λυτρωθώ πιά... Να βρω τή χαμένη γαλήνη μου... Κανείς σας να μη λυπηθώ. 'Ό,τι έναμα τό έκαμα ύστερ' από μεγάλη σκέψη... Αυτό είταν τό πιο σωστό. 'Έπρεπε να φέρω τή γιατρεία στη βαθεία πληγή που έχω μέσα μου.
 ΠΑΥΛ. Πώς ; τί λές ;
 ΕΝ. Μή φοβάσαι, πατέρα, για τίποτα κακό. 'Η κόρη σου είναι πάντα ή άγνή παρθένα που τόσο τήν αγαπούσες.
 ΠΑΥΛ. 'Όχι δέ βανει τέτοιο κακό ό νοός μου.
 ΕΝ. Τόσο τό καλύτερο. Μου τό είχες είπει, ότι δέν ήμουνα πλασμένη για τήν άληθινή ζωή. Με τραβούσε τ'απόμικρο όνειρο, τό φώς που δέ μπορεί να λάμψη εδώ κάτω. Τώρα θαρρώ πως ξαναγεννίεμαι... Δέ θά με φοβίση πιά ό κόσμος τ'α λόγια του δέ θά τ'ακούσω πιά για να μου ξεσκίζουν τήν καρδιά. Βρίσκω τήν αγαπημένη τή μοναξιά μου.
 AN. Σώπα ! σώπα !...
 ΕΝ. Κανείς σας να μην κλάψη... Να βλέπω μπροστά μου, υ γελαστό τό πρόσωπό σας. 'Αντικρύζω τή απόλυτρωσή μου από καθετί που μου βάραινε τήν ψυχή.
 ΠΑΥΛ. 'Ω !... είμαι καταραμένος.
 ΕΝ. Ζήτε όλοι τώρα μέσα στην ψυχή μου χωρίς να μπορέ κανένας να μου πάρη τόμορφο αντίφάγγισμα τής αγάπης σας... 'Έτσι σας νοιώθω τή στιγμή τούτη γεμάτους τόση καλοσύνη, που να σμίγω τή μεγαλύτερή μου εύτυχία.
 ΖΩΗ. Ειρή μου γιατί να βιαστής τόσο ;
 ΕΝ. Είταν καιρός πιά. 'Ο λυτρωτής ήρθε στην ώρα του. Δέν τόν έκραξα εγώ ήρθε μόνος του.
 ΖΩΗ. Τή στιγμή που όλα αρχίζανε να προμηνούν τό γλυκό... τής εύτυχίας σου !
 ΕΝ. Κοίταζε πως σβύνει εκεί άπάνω στα φύλλα κ' ή στερνή άχτίδα του ήλιου που βασιλεύει.

ΖΩΗ. 'Ωμέ !
 AN. Κι αυτός ό γιατρός δέ φάνηκε ακόμα !
 Π. 'Ο πεθαμένος ! ό πεθαμένος με ξεδικιείται !
 ΕΝ. Πατέρα θά ξαναβρής τήν αγάπη σου για τή μητέρα τήν αγάπη σου, που τίποτα πιά δέ θά τή φοβερίση.
 Π. Βρίσκω τ'αληθινό μίσος για τόν έκυτό μου.
 ΕΝ. 'Όχι δέν έφταιξες σε τίποτα... Πνίγουμε, καίγουμε...
 AN. Ειρή μου !
 ΖΩΗ. 'Ω ! γιατί να μην έρθω πιο γλήγορα.
 ΕΝ. Πάντα θά είταν άργά... 'Ο θάνατος έμεινε μέσα μου από καιρό και περίμενε τήν ώρα του... Τήν ώρα αυτή κανείς δέ θά είχε τή δύναμη να τήν κρατήσει.
 ΠΑΥΛ. Ειρή, συχώρεσε με !
 ΕΝ. Δέ μούκαμες τίποτα κακό για να σε χωρίσω. Τήν έβλεπα τήν αγάπη σου κάτω από τό φόβο που σ' είχε πιάσει. 'Η ζωή αυτή είτανε βάρρος για μένα δέ μπορούσα να συνειθίσω στις πίκρες της... 'Εκεί ψηλά στό φώς τ'αδασίλευτο, που αντίκρύζω τώρα, θά βρω κ' εγώ τόν άληθινό έκυτό μου... Είσαστε όλοι γύρω μου ;... Κανένας σας μη φύγη από κοντά μου, κανένας... Στέφανε...
 AN. Θέλεις τό Στέφανο ;
 ΕΝ. 'Όχι τόν κρατάει ή ψυχή μου...
 ΠΑΥΛ. 'Ω ! είμαι καταραμένος !
 ΝΙΚ. 'Ηρθαμε να ό γιατρός.
 ΓΙΑΤΡΟΣ. Τι τρέχει ;
 AN. Γιατρέ μου, ...τό παιδί μου !
 ΓΙΑΤΡΟΣ. 'Όχι φωνές... Καλύτερα να τήν πάτε στην κάμαρά της. Μή φοβόσαστε.
 ΝΙΚ. Γιατρέ ; λοιπόν ;
 ΓΙΑΤΡΟΣ. Σούτ !... πολύ άργά.
 ΕΝ. Στέφανε... 'Ηρθες ;...τό στερνό μου χαμόγελο...
 ΠΑΥΛ. 'Εσύ !
 ΣΤΕΦ. Ναι...
 ΓΙΑΤΡΟΣ. Τετέλειται !
 AN. Παιδί μου !
 ΣΤΕΦ. Μήπως πρέπει και τώρα να φύγω ;
 ΠΑΥΛ. 'Όχι ! μείνε ! ό πατέρας σου με ξεδικιήθηκε πιά !... Δέν τόν φοβάμαι άλλο !... μίστε κ' εμένα !... Μείνε να παρηγορήσης τή μητέρα σου !
 20 του 'Οκτώβρη 1903 — 15 του Μάρτη 1904.

ΤΕΛΟΣ
 ΗΛΙΑΣ Η. ΒΟΥΤΙΡΙΑΔΗΣ
 Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

'Ο φίλος Γ. Σπυριδής σκιεγράφων... σε τελευταία «Παναθηναϊκά» τό Σουρή έγραψε πως στο σπίτι του, μαζί με άλλους στενοούς φίλους του, πηγαίνει ό Ταγκόπουλος τούτο, καθώς μ'αξ γράφει ό ίδιος ό Σπυριδής είτανε λάθος του τυπογράφου, που τό Διακόσιο έκαμε Ταγκόπουλο, γιατί ό Ταγκόπουλος πάνε-έτη χ'αξ τ'α τώρα που άποστρατεύτηκε από τήν παρσία του Σουρή.
 — Πολύ καλή ή ιδέα να γυρίσουν οι μαθητάδες του Πειραιώτικου Γυμνάσιου και του Βαρβάκειου τό σπίτι και να τραγουδήσουν τό κίλιαντε δίνοντας στους πρόσφυγες και στην 'Εθνική 'Αμυνα τ'α χρήματα που θά μ'αξώσουν.
 — Τ'α κίλιαντα που θά τραγουδήσουν τ'α παιδιά είναι Μακεδονικά κίλιαντα και γραφήκανε από τόν τόν κ. Σπυριδής. Τ'α διαβάσαμε και μ'αξ άρσανε.
 — Καυγ'ας δημοσιογραφικός μεγίλος άνοιξε στην Πόλη κ' άφερμή του τ'α έξοχα έκκλησιαστικά άρθρα που γράφει στην «Πρόοδος» ό πικροϊώτης κ. Ευστάθιος, προϊστάμενος στό Τσινγκέλι.
 — 'Ελπίζουμε κάποιος φίλος Πολίτης να μ'αξ γράψει τ'α καθέκαστα του κρυφά αυτούνοου, γιατί εμείς μονάχα ένα φύλλο τής «Πρόοδος» (τόν αριθ. 686) είδαμε, που άπαντάει στην πολεμική ό διευθυντής της κ. Σπανούδης.
 — Τέτια γλένια καλό είναι να τ'α μαθαίνουμε και μ'αξ εδώ οι 'Αθηναίοι και να μην τ'α κρατάνε μονάχα για λόγου τους οι φίλοι μας οι Πολίτες.
 — Οι βουλευτάδες μας είναι άπρόθυμοι. Τή σπουδαία αυτή είδηση τή μαθαίνουμε από κίτιο «Ν. 'Αστύ» τή παρασμένης βδομάδας (15 του Δεκέβρη 1 σελ.). Και τό «Ν. 'Αστύ» φοβερίζει πως εν έακολουθήσει αυτή τ'α κακό (κακό ή καλό) ό κόσμος θά δει «παράδει» τήν Βουλή έκλει-

πουσιν και τυπικώς, αφού ή ίδια τώρα κάμνει δε, μπορεί δία να μην ύπάρχη ούσιαστικώς.
 — Αυτό λέμε και μ'αξ.
 — Κίτιος Μαρίνος—ό γνωστός βιολιτζή, βίβλια—γράφει τώρα γλωσσολογικά άρθρα στις «'Αθήναι» κατά τής έθνικής γλώσσας. Πού κατατ'αξασκε ! Κ' οι βιολιτζήδες να γλωσσολογούν.
 — Κείνο που μ'αξ λυπεί είναι πως ό κ. Μαρίνος είναι 'Ιταλός και σ'αν 'Ιταλός έπρεπε, από σιβατισμό στό συμπατριώτη του Δάντε, να μη γράφει τίτιες και τότες άνοησίες κατά τής ζωντανής γλώσσας.
 — 'Η επίσημη φημερίδα του Σουρή, ή «'Εστία», μ'αξ πληροφορήσε με χ'αξ πως ή Βουλή μας πρότεινε τό Σουρή για τό βραβείο Νομείλ.
 — Τέτια Βουλή είναι όζαμ πως έφταισε κ' έκαμε τό Σουρή, ό που μπορούσε βιολόγο να σταματήσει και στό Δημητρακόπουλο.
 — Μ'αξ παρακαλέσανε να δηλώσουμε πως τ'α «'Ηλύσια», ύστερ' από τήν καθυστέρηση που έφερε ή άρρώστια κ' ό θάνατος του Σουρή, θά έακολουθήσουν με τή συνέχεια τής «Κόλασης», με τις «Χοηρόρες» του Γρυπάρη, μ' ένα έπισόδιο τής Μαχαβράτας, μεταφορημένο από τόν Κ. Θεοτόκη, με τήν «'Ηρώ και Διάνατρο» του Μενάρδου κλπ.

Ο ΙΔΙΟΣ
 ΦΟΝΟΓΡΑΦΟ ΒΙΟΜΑΘΙΑΤΙΚΟ
 'Από Πέμπτη σε Πέμπτη.
 'Υπουργός 'Εσωτερικών ό Ν. Καλογερόπουλος
 Σκοτωμοί. Περαιάς 1, 'Επαρχίες 5.
 Λαθωμοί. 'Αθήνα 6, Περαιάς 5, 'Επαρχίες 3.
 Κλεπιές. 'Αθήνα 5, Περαιάς 4.
 Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. 'Εκφυλο 'Ερημίτη. Δίχιο έχεις, αν όχι τόσο για τό πρώτο, για τό δεύτερο όμως έκαμε τήν τελευταία γραμμή. 'Απορούμε όμως που δέν κατάλαβες και τούτο, πως ό «Νουμάς» γίνεται κάποτε άφορμή να ξεκαπίζονται μερικές τεκτονικές άξεις. Τ'α δηγηματικά σου τό περιμένουμε.—κ. Σάββηδουλο. 'Όχι έτσι, να τ'α παίρνουμε όλα σβίρνα. 'Αν ήθε το Μεγαλόσταυρο ό Θεοτόκης, του άξίζε, γιατί στό Κρητικό ζήτημα φέρθηκε πολύ γνωστικά και πολύ πατριωτικά. Τό γράψαμε γλήεις φορές ως τώρα, ό «Νουμάς» ούτε Θεοτοκικός είναι, ούτε Παλλικός, ούτε κολοκυθικός άνηκει σ' όλα τ'α κόμματα και σε κανένα, γιατί χυπεί αλόγητα ό που βρει τό κακό και δέ δυσκολεύεται να παίρνει τό καλό ό που κ' εν τό συναντήσει, και στό άδειανό κεφάλι του Μιστρούτη άκόμα.—κ. Β. Λέκ. Βύχαριστούμε. Θά δημοσιευτεί, ίσως στό άλλο φύλλο, αν ύπάρχει τόπος 'αλλιώτικα, άργότερα.—Kiss. 'Όχι και τόσο πιτυχημένο. Στείλε μας τίποτε άλλο καλύτερο.

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ
 τό ένα, και 1,25 χρ. φρ. για τό έξωτερικό, πουλιούνται στα γραφεία μας και στό Βιβλιοπωλείο Σακέτου (όδός Σταδίου, άντικρύ στη Βουλή) τ'ακόλουθα βιβλία:
 Του Ψυχάρη «'Ονειρο του Γιαννίρη» (σελ. 268).
 Του Ηάλλη «'Ηλιος και φεγγάρι» (σελ. 120)
 Του Φωτιάδου Τό «Γλωσσικό ζήτημα και ή εκπαιδευτική μας άναγέννηση» (σελ. 405).
 Του 'Εθναλιώτη «'Ιστορία τής Ρωμοσύνης» (σελ. 320) και «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).
 Του 'Ερμονα «Τής Ζωής» (σελ. 194).
 Του Φιλάντα Γραμματική τής Ρωμαϊκής γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96).
 Του Δ. Τανταλίδου «Σκιές» (ποιήματα),
 Του Δόγγου «'Αάρνης και Χλόη» (χαρτοδεμένο) μετάφρ. 'Ηλ. Βουτιεριδής (σελ. 86).
 Του Εύριπίδου «Μήδεια» μετάφρ. Γιάννη Περγιαλίτη (σελ. 59).